

PEMBUBARAN PERKAHWINAN KERANA PERTUKARAN AGAMA: SATU TINJAUAN PERUNDANGAN

Zaini Yusnita Mat Jusoh¹

Sharifah Hana Abd Rahman²

Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor

ABSTRAK

Perkara 3(1) Perlembagaan Persekutuan memperuntukkan bahawa agama Islam adalah agama bagi Persekutuan, tetapi agama-agama lain bebas diamalkan dengan aman dan damai di mana-mana bahagian Persekutuan. Artikel 11 Perlembagaan Persekutuan juga ada menyebut tentang hak kebebasan beragama yang mengatakan bahawa tiap-tiap orang adalah berhak menganuti dan mengamalkan agamanya serta mengembangkannya tetapi undang-undang Persekutuan boleh mengawal atau menyekat pengembangan apa-apa iktiqad atau kepercayaan agama selain daripada agama Islam kepada orang-orang Islam. Isu pertukaran agama ini bukanlah merupakan suatu isu baru di Malaysia. Menyorot kembali pelbagai kes pertukaran agama di Malaysia, antara kes yang menjadi rujukan utama bagi isu ini ialah kes Lina Joy yang ingin menukar status agamanya daripada Islam kepada Kristian pada kad pengenalannya. Selain itu, pertukaran agama juga akan melibatkan status perkahwinan, agama dan hak penjagaan anak. Sebagaimana yang diperuntukkan di dalam Seksyen 51 Akta Membaharui Undang-Undang (Perkahwinan Dan Perceraian) 1976 bahawa hanya pasangan yang tidak masuk Islam sahaja yang boleh membatalkan perkahwinan mereka. Justeru, hal ini tidak memberikan keadilan kepada pasangan yang telah masuk Islam walaupun pada hakikatnya perkahwinan mereka telah terbatal dari sudut hukum syara'. Terdapat cadangan agar seksyen ini dipinda supaya pasangan yang masuk Islam juga boleh memohon untuk pembubaran perkahwinan, namun sehingga ke hari ini masih belum ada penyelesaiannya. Kertas kerja ini akan membincangkan mengenai hak-hak tersebut dan isu-isu berbangkit berdasarkan peruntukan undang-undang. Hal ini akan dilihat dengan lebih lanjut dalam kertas kerja ini dan dilakukan secara kualitatif.

Kata Kunci: *Kebebasan beragama, pertukaran agama, pembubaran perkahwinan, , Hak penjagaan anak.*

¹ Jabatan Undang-undang, Fakulti Syariah Dan Undang-Undang, KUIS, 019-9396729, zainiyusnita@kuis.edu.my

² Jabatan Undang-undang, Fakulti Syariah Dan Undang-Undang, KUIS, 018-3647868, sharifahhana@kuis.edu.my

PENDAHULUAN

Konflik antara undang-undang Islam dan Sivil telah banyak diperkatakan oleh para ilmunan serta tokoh-tokoh perundangan memandangkan ianya merupakan isu semasa yang masih berterusan hingga ke hari ini. Antara yang agak banyak diperkatakan dan sering dijadikan topik perbincangan ialah konflik yang terhasil daipada pemeluk agama Islam seorang suami atau isteri dalam perkahwinan Sivil yang berpunca daripada pertentangan antara peruntukan Undang-Undang Keluarga Islam di negeri-negeri dan Akta Membaharui Undang-Undang (Perkahwinan dan Perceraian) 1976. Punca utama konflik ialah apabila hanya satu pihak daripada pasangan perkahwinan bukan Islam memeluk Islam dan pasangannya yang satu lagi kekal dalam agama bukan Islam. Dalam keadaan ini, pihak-pihak akan tertakluk kepada dua perundangan yang berbeza dan beberapa peruntukan yang bertentangan antara kedua-dua undang-undang tersebut. Antara punca utama konflik ini adalah, seksyen 51 Akta Membaharui Undang-Undang (Perkahwinan dan Perceraian) 1976 iaitu berkenaan hak untuk membubarkan perkahwinan. Dalam sebuah negara yang pelbagai agama seperti Malaysia ini, pertukaran dari satu agama kepada satu agama yang lain bukan satu perkara yang mustahil. Malah ianya telah berlaku sejak lama dahulu. Pertukaran dari satu agama kepada satu agama yang lain bermaksud pertukaran secara rasmi anutan agama sedia ada kepada suatu agama baru. Dalam Islam, pemeluk agama Islam oleh seseorang bukan Islam melibatkan perubahan cara hidup seseorang dan pertukaran keseluruhan kepercayaan kepada satu i'tikad dan keyakinan.

Di Malaysia, pemeluk agama Islam oleh salah satu pihak dalam perkahwinan bukan Islam akan menghasilkan beberapa implikasi perundangan. Apabila seseorang itu memeluk Islam, ianya bukan sahaja melibatkan perubahan kepercayaan atau i'tikad, malah undang-undang yang terpakai ke atasnya juga adalah berubah. Menurut perundangan Malaysia, undang-undang diri (personal law) terbahagi kepada dua iaitu undang-undang diri untuk orang Islam dan undang-undang diri untuk orang bukan Islam (Noraziah Mohd Awal, 2007). Bagi orang bukan Islam, undang-undang diri (personal law) yang memperaturkan hal-hal perkahwinan dan perceraian yang terpakai ke atas mereka ialah Akta Membaharui Undang-Undang (Perkahwinan dan Perceraian) 1976 (selepas ini disebut Akta 1976). Bagi orang Islam pula, undang-undang yang terpakai ke atas mereka ialah Undang-Undang Keluarga Islam di setiap negeri. Menurut perundangan Islam, pertukaran agama oleh salah seorang pasangan samada daripada agama Islam kepada agama lain, atau daripada agama lain kepada agama Islam adalah, merupakan salah satu faktor berlakunya pembubaran perkahwinan, sekiranya pasangan beliau tidak turut serta berbuat demikian.

Walaubagaimanapun, terdapat perbezaan pendapat samada pembubaran mengambil kesan secara langsung ataupun setelah habis waktu iddah. Undang-Undang Keluarga Islam di Malaysia mempunyai satu peruntukan yang khusus mengenai kesan pertukaran agama terhadap status perkahwinan. Walaubagaimanapun, dalam hal ini terdapat perbezaan peruntukan perundangan dengan undang-undang sivil. Oleh yang demikian, perkara penting yang menjadi isu dalam soal pemeluk agama Islam seperti ini adalah apabila melibatkan dua undang-undang yang berbeza iaitu Undang-Undang Keluarga Islam dan Akta 1976. (Noraziah Mohd Awal, 2007). Antara isu yang akan timbul ialah, apakah kedudukan status perkahwinan mereka menurut perspektif undang-undang Sivil apabila hanya salah satu pasangan memeluk Islam dan pasangannya yang satu lagi tidak berbuat demikian? Isu lain pula adalah, meskipun terdapat peruntukan khusus dalam Undang-Undang Keluarga Islam yang menyatakan bahawa Mahkamah Syariah berbidangkuasa

mengesahkan pembubaran perkahwinan mereka, persoalannya, adakah perintah yang dibuat oleh Hakim Mahkamah Syariah terpakai ke atas pasangan yang tidak memeluk Islam (Mohamed Azam Mohamed Adil, 2014). Dalam hal ini, terdapat satu peruntukan khusus dalam Akta 1976 yang memberi hak kepada pasangan yang tidak memeluk Islam untuk membubarkan perkahwinan selepas tiga bulan dari tempoh pemeluk Islam pasangan yang satu lagi. Persoalan timbal balik yang berbangkit pula, adakah perintah yang dikeluarkan oleh Mahkamah Sivil terpakai kepada pihak yang memeluk Islam memandangkan dia telah menganut agama Islam?. Sekiranya pembubaran perkahwinan tidak dibuat oleh pihak yang tidak memeluk Islam, adakah perkahwinan mereka masih dianggap wujud dari sudut undang-undang Sivil walaupun pembubaran telah berlaku menurut undang-undang Islam.

Secara asasnya, isu konflik bidang kuasa antara mahkamah syariah dengan mahkamah sivil yang pernah berlaku sebelum ini diselesaikan dengan adanya pindaan kepada Perkara 121(1A) Perlembagaan Persekutuan pada tahun 1982. Pindaan tersebut yang bertujuan meleraikan konflik bidang kuasa antara kedua-dua mahkamah tersebut dengan jelas menegaskan bahawa hal ehwal yang melibatkan agama Islam berada di bawah bidang kuasa eksklusif mahkamah syariah. Dengan itu, mana-mana pasangan yang menghadapi masalah berkenaan isu keluarga dan tuntutan mungkir janji berkahwin, nafkah tertunggak dan hak hadanah (memelihara), tidak lagi boleh membuat permohonan di mahkamah sivil. Keputusan ini sekali gus memberikan jawapan tegas bahawa mahkamah sivil tidak berhak lagi mendengar dan memutuskan apa-apa kes yang melibatkan perkahwinan orang Islam selepas pindaan tersebut.

Walau bagaimanapun, tidak dinafikan masih lagi wujud konflik perundangan dalam undang-undang keluarga di Malaysia, iaitu berkenaan pemeluk Islam pasangan perkahwinan sivil ke agama Islam. Pasangan yang pernah berkahwin di bawah perundangan sivil dan kemudiannya salah seorang daripada pasangan tersebut memeluk agama Islam, mereka berdepan dengan masalah undang-undang keluarga manakah yang terpakai ke atas kes mereka dan mahkamah manakah yang mempunyai bidang kuasa mendengar permohonan kes tersebut

SISTEM UNDANG-UNDANG KELUARGA BERDASARKAN AGAMA PASANGAN DI MALAYSIA

Terdapat dua sistem undang-undang yang terpakai di Malaysia, iaitu undang-undang Islam dan undang-undang sivil. Undang-undang sivil dilaksanakan secara meluas dalam semua aspek undang-undang awam dan juga undang-undang persendirian. Undang-undang Islam pula dipayungi oleh kuasa sultan dan kedudukannya diletakkan di bawah tadbir urus kerajaan negeri masing-masing. (Hamid Jusoh, 1991). Bagi negeri yang tidak mempunyai sultan serta Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur, Putrajaya dan Labuan, pentadbiran undang-undang Islamnya terletak di bawah bidang kuasa Yang di-Pertuan Agong. Di samping Perlembagaan yang menyenaraikan bidang kuasa yang berbeza antara negeri dengan persekutuan, bidang kuasa terperinci mahkamah syariah diperuntukkan dalam beberapa statut yang lain. Akta dan Enakmen Pentadbiran Agama Islam menyenaraikan bahawa mahkamah syariah terbahagi kepada tiga peringkat, iaitu mahkamah rendah, mahkamah tinggi dan mahkamah rayuan yang mempunyai bidang kuasa ke atas orang yang beragama Islam sahaja. (Ahmad Ibrahim, 1999). Manakala, Akta Membaharui Undang-Undang (Perkahwinan dan Perceraian) (AMU) yang diperkenalkan pada tahun

1976 bagi mengawal selia urusan perkahwinan dan juga urusan selepas perceraian orang bukan Islam. Perkara ini dinyatakan dengan jelas dalam seksyen 3 AMU: Kecuali sebagaimana diperuntukkan dengan nyata sebaliknya, Akta ini hendaklah dipakai bagi semua orang dalam Malaysia dan bagi semua orang yang berdomisil di Malaysia tetapi tinggal di luar Malaysia.

Jelasnya kedua-dua set undang-undang ini membezakan orang yang memakai undang-undang tersebut berdasarkan agama, dan bukan kepada faktor lain seperti bangsa, warna kulit dan sebagainya. Oleh sebab itu, wujud masalah apabila salah seorang daripada pasangan atau kedua-duanya bertukar agama; sama ada daripada bukan Islam kepada Islam atau (sekiranya ada) daripada Islam kepada bukan Islam.

Isu yang kerap ditimbulkan dan menjadi bahan perbincangan pakar undang-undang di Malaysia adalah berkenaan dengan pasangan yang asalnya bukan Islam dan berkahwin menurut AMU dan kemudiannya salah seorang daripadanya atau pasangan tersebut memeluk agama Islam. Persoalannya, set undang-undang manakah yang seharusnya mengawal selia urusan perkahwinan dan perceraian mereka selepas memeluk agama Islam? Walaupun secara jelas dinyatakan AMU tidak terpakai kepada orang beragama Islam, namun begitu, dalam kes ini terdapat peruntukan bahawa pengesahan dikri perceraian atas alasan memeluk Islam hendaklah merujuk AMU. Hal ini dinyatakan dengan jelas dalam seksyen 3(3) AMU, iaitu:

Akta ini tidak boleh dipakai bagi seseorang Islam atau bagi seseorang yang berkahwin di bawah Hukum Syarak dan tiada sesuatu perkahwinan boleh diupacarakkan atau didaftarkan di bawah Akta ini jika salah seorang daripada pihak dalam perkahwinan itu menganut agama Islam; tetapi tiada apa-apa jua dalam seksyen ini boleh diertikan sebagai menghalang sesuatu mahkamah yang di hadapannya suatu petisyen perceraian telah dibuat di bawah seksyen 51 daripada memberi dikri perceraian atas petisyen daripada satu pihak kepada pihak yang satu lagi itu telah masuk Islam, dan dikri itu adalah, walau apa pun undang-undang bertulis lain yang berlawanan, sah terhadap pihak kepada perkahwinan itu yang telah masuk Islam sedemikian itu.

HAK UNTUK MEMBUBARKAN PERKAHWINAN KERANA PERTUKARAN AGAMA

Secara umumnya, Mahkamah Sivil tidak mempunyai bidang kuasa terhadap permohonan seseorang yang beragama Islam untuk mengisytiharkan dirinya keluar daripada agama Islam kerana ia adalah tertakluk di bawah bidang kuasa Mahkamah Syariah. (Mahmood Zuhdi dan Raihanah, 1989). Ini adalah tertakluk dan selaras dengan pindaan peruntukan Perkara 121(1A) Perlembagaan Persekutuan yang menyatakan bahawa, "Mahkamah Sivil tidak mempunyai bidang kuasaberkenaan dengan apa-apa perkara dalam bidang Mahkamah Syariah". Oleh sebab kesalahan keluar daripada agama Islam memabitkan hukuman di bawah bidang kuasa mahkamah syariah maka kuasa mahkamah di dalam mengadili perkara ini telah disebut dengan jelas di dalam kebanyakan enakmen pentadbiran agama Islam negeri-negeri di Malaysia. Misalnya, di Selangor, di bawah Seksyen 61(3)(b)(x) Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003 telah diperuntukkan bahawa Mahkamah Tinggi Syariah hendaklah dalam bidang kuasa malnya, mendengar dan memutuskan semua tindakan dan prosiding jika semua pihak dalam prosiding itu adalah orang Islam dan tindakan atau prosiding itu, antara lain, adalah

berhubungan dengan pengisytiharan bahawa seseorang itu bukan lagi orang Islam. Oleh sebab mahkamah syariah mempunyai bidang kuasa untuk menentukan kesahan seseorang itu masuk Islam, maka mahkamah syariah jugalah yang mempunyai bidang kuasa untuk menentukan seseorang itu masih lagi seorang muslim ataupun sudah meninggalkan agama Islam sebagai agamanya (Zaleha Kamaruddin. 1999). Peruntukkan yang sama juga ada dinyatakan di dalam Akta Undang-undang Keluarga Wilayah Persekutuan. Yang difahami secara literal menunjukkan bahawa apabila seseorang yang asalnya bukan Islam, dan kemudiannya memeluk agama Islam, maka dia boleh dianggap secara automatik akan turut tertakluk di bawah undang-undang Islam dan dibicarakan di mahkamah syariah. Oleh itu, segala perkara berkaitan dengan undang-undang keluarga Islam akan turut terpakai ke atas saudara baharu tersebut. Pada masa yang sama, AUKI juga memperuntukkan bahawa sesuatu perkahwinan akan terbuang apabila salah seorang daripada pasangan bertindak untuk murtad atau keluar daripada agama Islam sebagaimana di bawah Seksyen 46 AUKI memperuntukkan:

(1) Jika salah satu pihak kepada suatu perkahwinan itu murtad atau memeluk sesuatu kepercayaan selain Islam, maka perbuatan yang demikian tidak boleh dengan sendirinya berkuat kuasa membubarkan perkahwinan itu melainkan dan sehingga disahkan sedemikian oleh mahkamah. (2) Jika salah satu pihak kepada sesuatu perkahwinan bukan Islam memeluk agama Islam, maka perbuatan yang demikian tidak boleh dengan sendirinya berkuat kuasa membubarkan perkahwinan itu melainkan dan sehingga disahkan sedemikian oleh mahkamah.

Peruntukan tersebut menunjukkan bahawa status berlainan agama akan menjadi sebab sesuatu perkahwinan tidak terbuang dengan sendiri tetapi perlu disahkan oleh mahkamah syariah.

Oleh itu, apabila berlaku kes yang melibatkan salah seorang daripada pasangan bukan beragama Islam, maka peruntukan ini boleh difahami bahawa pasangan yang memeluk Islam berhak untuk ke mahkamah syariah menggunakan seksyen 46 dan membubarkan perkahwinan menggunakan kuasa mahkamah syariah.

Namun begitu, kefahaman umum ini tidak berlaku apabila AMU memperuntukkan sebaliknya. Seksyen 51 AMU memperuntukkan bahawa:

(1) Jika satu pihak kepada sesuatu perkahwinan telah masuk Islam, pihak yang satu lagi itu yang tidak masuk Islam boleh mempetisyen untuk perceraian: Dengan syarat bahawa tiada sesuatu petisyen di bawah seksyen ini boleh diserahkan sebelum tamat tempoh tiga bulan dari tarikh masuk Islam itu. (2) Mahkamah boleh, apabila membubarkan perkahwinan itu, membuat peruntukan untuk isteri atau suami, dan untuk nafkah, pemeliharaan dan penjagaan anak-anak daripada perkahwinan itu, jika ada, dan boleh mengenakan apa-apa syarat ke atas dikri pembubaran itu sebagaimana yang difikirkannya patut. Peruntukan undang-undang keluarga sivil di Malaysia menyatakan bahawa berlainan agama tidak akan secara automatik membubarkan sesuatu perkahwinan yang dilaksanakan secara sivil. (Normi Abdul Malik, 2007)

Perkara ini disentuh dengan tegas oleh hakim dalam kes Ng Swee Pian lwn Abdul Wahid dan Seorang Lagi [1992] 2 MLJ 425 yang diputuskan dalam tahun 1992. Dalam kes Ng, plaintif dan defendan kedua beragama Buddha berkahwin mengikut Ordinan Perkahwinan Sivil 1952. Pihak suami (defendan kedua) kemudiannya memeluk agama Islam dan

memohon kepada Mahkamah Syariah Bukit Mertajam, Pulau Pinang untuk membubarkan perkahwinan yang dibuat secara sivil atas alasan isterinya tidak mengikutnya memeluk agama Islam. Satu notis disampaikan kepada si isteri oleh pihak Kadi yang memberitahu bahawa beliau perlu hadir ke mahkamah syariah untuk mendengar permohonan perceraian tersebut. Namun begitu, pihak Kadi telah membubarkan perkahwinan tersebut atas alasan plaintif menolak untuk mengikut jejak suaminya memeluk agama Islam. Berdasarkan keputusan tersebut, pihak isteri memfailkan dakwaan di mahkamah tinggi sivil untuk mendapatkan deklarasi bahawa mahkamah syariah tidak mempunyai bidang kuasa untuk membubarkan perkahwinan tersebut dan pembubaran tersebut dianggap terbatal. Pihak plaintif mendakwa bahawa dia berhak untuk membuat permohonan perceraian melalui seksyen 51 AMU atas alasan pemeluk Islam suaminya. Berdasarkan permohonan ini, mahkamah tinggi sivil memutuskan bahawa mahkamah syariah tidak mempunyai bidang kuasa untuk mendengar dan membubarkan perkahwinan sivil tersebut kerana salah seorang daripada pasangan dalam perkahwinan tersebut bukan beragama Islam.

Begitu juga dalam kes Shamala a/p Sathiyaseelan lwn Dr. Jeyaganesh, Mahkamah tinggi sivil dalam penghakimannya menyatakan bahawa:

...although s. 46 of the Islamic Family Law (Federal Territories) Act 1984 gives the syariah court power to confirm that the conversion to Islam by either party to a non-Muslim marriage may dissolve the marriage, this does not seem to be effective to terminate the marriage as far as the other party is concerned. This is because by virtue of ss. 4 and 8 of the Act, such marriage, if valid, shall continue until dissolved: (a) by the death of the parties, (b) by order of a court of competent jurisdiction or (c) by a decree of nullity made by a court of competent jurisdiction.

Hal sedemikian berlaku kerana seksyen 51 AMU menyatakan bahawa jika salah satu pihak daripada perkahwinan sivil memeluk agama Islam, pihak yang tidak memeluk agama Islam boleh memohon untuk bercerai dengan syarat permohonan tersebut dibuat selepas tamat tiga bulan dari tarikh memeluk agama Islam. Seksyen tersebut juga menyatakan bidang kuasa mahkamah sivil yang boleh membuat peruntukan untuk nafkah suami atau isteri, nafkah jagaan dan pemeliharaan anak-anak serta boleh meletakkan apa-apa syarat dalam dikri tersebut.

Walaupun permohonan untuk membubarkan perkahwinan sivil tersebut menggunakan seksyen 51 AMU boleh dibuat, hanya pihak yang tidak memeluk agama Islam diberi ruang untuk membuat permohonan tersebut. Keadaan ini menjadi isu besar yang melibatkan keupayaan bertindak bagi pasangan yang memeluk Islam. Undang-undang meletakkan bahawa mereka ialah pihak yang menunggu, dan tidak boleh menjadi pihak yang mengambil tindakan (Ahmad Ibrahim, 1999). Hakikat yang tersirat melalui peruntukan ini ialah pihak yang memeluk agama Islam sebenarnya dinafikan hak melalui kuasa undang-undang untuk mengambil tindakan membubarkan perkahwinan berdasarkan seksyen 51 tersebut. Hak mereka untuk keluar daripada perkahwinan yang sedia ada menjadi tidak terpelihara apabila permohonan melalui seksyen 51 tersebut tidak bersifat mandatori, tetapi bersifat pilihan. Oleh itu, terpulang kepada pihak yang tidak memeluk agama Islam sama ada hendak membuat permohonan ataupun tidak. Keadaan ini boleh dilihat dalam kes Eeswari Visuvalingam lwn Government of Malaysia [1990] 1 MLJ 86. Perayu telah

berkahwin dengan si mati mengikut upacara perkahwinan adat Hindu dan perkahwinan tersebut didaftarkan di bawah undang-undang sivil, iaitu AMU. Pihak suami kemudiannya memeluk agama Islam. Sebelum kematiannya, si suami menerima pencen sebagai pesara yang berdaftar di bawah Akta Pencen 1980. Sepanjang tempoh suami masih hidup, pihak isteri (perayu) masih kekal berada dalam agama Hindu dan tidak mengemukakan apa-apa tindakan untuk membubarkan perkahwinannya di bawah seksyen 51 AMU. Oleh sebab pihak yang tidak beragama Islam tidak membuat sebarang petisyen untuk pembubaran perkahwinan yang ada, pihak yang memeluk Islam tidak mempunyai kaedah untuk keluar daripada perkahwinan tersebut menggunakan alasan bertukar agama. Bahkan, mahkamah memutuskan bahawa si isteri tersebut masih dianggap isteri yang sah di sisi undang-undang.

Dengan pernyataan kedudukan perkahwinan tersebut, si isteri berhak mendapat haknya sebagai isteri, termasuklah mendapat manfaat daripada pihak suami melalui pencennya walaupun pihak suami telah memeluk Islam sebelumnya. Keadaan ini menunjukkan bahawa harta peninggalan dan wang pencen si mati yang beragama Islam masih dianggap hak pasangan yang hidup dan diterima oleh pihak yang bukan Islam, sedangkan perkara ini berlawanan dengan undang-undang keluarga Islam. (Noraziah Mohd Awal, 2007). Keadaan yang sama turut berlaku dalam kes Tan Sung Mooi Iwn Too Miew Kim [1994] 3 MLJ 117. Dalam kes ini, mahkamah memutuskan bahawa walaupun pihak suami sudah memeluk agama Islam, beliau masih bertanggungjawab menjaga kebajikan hidup isteri yang tidak beragama Islam kerana tindakan pembubaran perkahwinan tidak dibuat oleh pihak yang bukan Islam. Bahkan, dalam kes ini turut dinyatakan dengan jelas bahawa dari sudut undang-undang, mahkamah berkuasa memerintahkan suami membayar nafkah walaupun dia telah memeluk Islam. Peruntukan yang sedemikian telah menyekat dan menafikan hak pihak yang memeluk agama Islam daripada memohon untuk bercerai kerana seksyen 51 hanya memberikan ruang kepada pihak yang tidak memeluk agama Islam untuk mengemukakan permohonan perceraian. Pentafsiran sebegini juga dapat dilihat dalam kes Pedley Iwn Majlis Ugama Islam Pulau Pinang [1990] 2 MLJ 307. Pihak yang menuntut, seorang yang beragama Kristian Katolik Roman telah berkahwin dengan perempuan seagama dengannya mengikut upacara Katolik Roman pada 12 Februari 1966. Pada 12 Januari 1997, isterinya telah memeluk agama Islam tanpa pengetahuan pihak suami dan menukar namanya kepada nama baharu berunsur Islam. Pada 12 April 1997, Kadi Besar Pulau Pinang telah menulis kepada pihak yang menuntut dan mengatakan isterinya telah memeluk agama Islam.

Pihak yang menuntut dinasihatkan mengikut isterinya memeluk agama Islam dalam tempoh masa 90 hari. Surat itu juga menyebut bahawa jika dia tidak berbuat demikian, hubungan antara dia dengan isterinya akan tamat mengikut undang-undang Islam. Pihak yang menuntut telah memohon perisytiharan bahawa kemasukan Islam isterinya tidak menamatkan perkahwinan mereka. Dalam penghakiman yang dibuat, hakim mahkamah tinggi sivil telah membuat keputusan bahawa pernyataan Kadi Besar itu tidak akan menjejaskan kedudukan ikatan perkahwinan yang sedia ada dan tidak mengubah status undang-undang sivil sebagai undang-undang yang mempunyai bidang kuasa ke atas perkahwinan tersebut. Walaupun asasnya, seksyen 3 AMU menjelaskan pemakaian seksyen 51 hanya berlaku terhadap kes apabila salah seorang daripada pasangan memeluk agama Islam. Hakikatnya, peruntukan dalam AMU sebenarnya terpakai ke atas semua urusan berbangkit yang timbul daripada perkahwinan yang ada seperti nafkah dan harta,

selagi perkahwinan tersebut didaftarkan di bawah AMU. Dalam kes Tan Sung Mooi Iwn Too Miew Kim [1994] 3 MLJ 117 yang melibatkan isu seorang isteri yang telah bercerai atas alasan pemeluk Islam suaminya masih berhak untuk menuntut nafkah di bawah AMU. Mahkamah agung memutuskan bahawa isteri berhak meneruskan tuntutan di mahkamah sivil kerana AMU masih terpakai ke atas perkahwinan sivilnya.

Hak Pihak Bukan Islam Menuntut Nafkah dan Mewarisi Harta Orang Islam Menurut undang-undang perwarisan Islam, seseorang bukan Islam terhalang daripada mewarisi apa-apa harta peninggalan seseorang Islam. Walau bagaimanapun, di Malaysia, dalam kes pemeluk Islam salah seorang daripada pasangan perkahwinan sivil, pihak yang tidak memeluk agama Islam berhak mewarisi harta peninggalan bekas pasangannya yang memeluk agama Islam sekiranya perkahwinan sivil mereka masih lagi belum terubur semasa kematiannya. Keengganan pihak yang tidak memeluk agama Islam untuk memohon membubarkan perkahwinannya di bawah seksyen 51 AMU juga ada kaitan untuk kepentingan peribadi. Contohnya dalam kes Eeswari, tindakan balu yang tidak pernah memohon untuk membubarkan perkahwinan Hindu dengan suaminya telah melayakkannya mewarisi wang pencen suaminya. Keputusan penghakiman yang sedemikian jelas bertentangan dengan hukum syarak yang menegah seseorang bukan Islam untuk mewarisi harta orang Islam (Mohamed Azam Mohamed Adil, 2014).

Oleh sebab mahkamah berpegang bahawa perkahwinan mereka masih dianggap sah di bawah undang-undang sivil, maka orang yang Islam dinafikan haknya untuk berkahwin lain dengan pasangan baharu yang beragama Islam selepas pemeluk agama Islam. Kes Isabela Madeline Roy dan Ors Iwn Sarimah Low Abdullah & Ors5 [2005] 2 MLJ 521 pula merupakan kes yang melibatkan kerahsiaan kemasukan Islam isteri daripada suaminya. Dalam kes ini defendan pertama (isteri pertama) telah meninggalkan suaminya yang dikahwini mengikut Undang-undang Keluarga Sivil. Beliau kemudiannya memeluk agama Islam tanpa pengetahuan suaminya. Defendan pertama kemudiannya berkahwin dengan seorang lelaki Muslim. Suami pertamanya kekal dengan agama bukan Islamnya, kemudian mengaku sebagai seorang duda dan kemudiannya berkahwin dengan defendan kedua. Selepas kematian suami pertama tersebut, anak daripada perkahwinan sivil defendan pertama telah menfailkan saman terhadap defendan pertama, defendan kedua dan lain-lain atas isu pemindahan hak milik harta ayahnya (si mati). Isu yang berkaitan dengan pemeluk Islam ialah kerahsiaan pemeluk Islam defendan pertama (isteri pertama) telah menutup ruang kepada suaminya (si mati) untuk menfailkan permohonan perceraian. Rentetan daripada itu, perkahwinan suaminya (si mati) dengan defendan kedua tidak sah kerana perkahwinan dengan defendan pertama ialah perkahwinan sivil yang bersifat monogami yang menyebabkan suami (si mati) tidak berhak mengamalkan poligami mengikut perkahwinan undang-undang perkahwinan sivil di Malaysia. Oleh itu, pemindahan harta suami (si mati) kepada defendan kedua dan anak-anaknya tidak sah kerana mengikut undang-undang perkahwinan sivil, perkahwinan kedua itu dianggap tidak sah (Zaleha Kamaruddin, 1999).

KESIMPULAN

Langkah awal yang perlu diambil adalah dengan mengisytiharkan pemeluk Islam pihak yang memeluk agama Islam agar pihak yang tidak menukar agamanya jelas tentang status perkahwinan mereka yang boleh dibubarkan dengan menfailkan permohonan perceraian di bawah seksyen 51 AMU. Sekiranya perkara pemeluk Islam atau pertukaran agama boleh dikuatkuasakan secara perundangan, pindaan terhadap seksyen 51 AMU akan lebih memberikan manfaat. Seksyen 51 AMU perlu dipinda dengan memberikan hak sama rata dalam kalangan pasangan yang telah mengikat perkahwinannya menurut undang-undang sivil atau AMU bagi membolehkan mana-mana pihak yang terlibat membuat permohonan perceraian atas alasan pertukaran agama di bawah seksyen 51. Hal ini bermaksud setiap individu yang telah menukar agama asalnya kepada agama Islam perlu terlebih dahulu mengisytiharkan pemeluk Islamnya menerusi permohonan pendaftaran memeluk agama Islam di bawah majlis agama Islam negeri berkaitan. Prosedur seterusnya ialah mana-mana pihak daripada perkahwinan sivil tersebut mempunyai hak yang sama untuk membuat permohonan di mahkamah sivil. Penyelesaian sedemikian adalah bersesuaian dengan cadangan yang pernah dikemukakan oleh Almarhum Profesor Ahmad Ibrahim lebih kurang 24 tahun lalu supaya seksyen 51 AMU dipinda bagi memberikan ruang kedua-dua pihak suami isteri mendapat remedi di mahkamah konteks sistem kehakiman dan bidang kuasa antara mahkamah sivil dengan mahkamah syariah di Malaysia. Rang Undang-undang Membaharui Undang-Undang (Perkahwinan dan Perceraian) (Pindaan) 2016 yang dibentangkan di Dewan Rakyat antara lain bertujuan menyelesaikan isu berbangkit di mahkamah tentang pasangan suami atau isteri yang memeluk Islam. Rang undang-undang itu yang dibentangkan buat pertama kali oleh Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Datuk Seri Azalina Othman Said, turut menyentuh cadangan status agama anak pasangan yang bercerai, dikekalkan mengikut perkahwinan asal. Selain itu, penukaran agama anak-anak kepada Islam disaran dibenarkan jika mendapat persetujuan bersama kedua-dua ibu bapa dan tertakluk kepada keinginan anak apabila mencapai umur 18 tahun. Pindaan itu turut memberikan hak kepada suami atau isteri yang telah memeluk agama Islam untuk memfailkan petisyen perceraian bagi membubarkan perkahwinan sivil yang termaktub di bawah subseksyen 51 (1) rang undang-undang itu.

RUJUKAN

- Ahmad Ibrahim, 1999, *Undang-Undang Keluarga Islam*, Kuala Lumpur, Malayan Law Jurnal Sdn Bhd.
- Hamid Jusoh, 1991. *The Position of Islamic Law in The Malaysian Constitution with Special Reference to the Conversion Case in Family Law*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mahmood Zuhdi dan Raihanah, 1989, *Undang-Undang Keluarga Islam: Konsep Dan Pelaksanaannya Di Malaysia*, Kuala Lumpur, Karya Abazie.
- Mohamed Azam Mohamed Adil, 2014. *Penentuan Agama dan Hak Penjagaan Kanak-kanak Menurut Undang-undang Islam*. Putrajaya: Jabatan Kemajuan Islam Malaysia.
- Noor Aziah Mohd. Awal, 2007. "Perceraian" dlm. Shamsuddin Suhor dan Noor Aziah Mohd. Awal (ed.), *Undang-undang Keluarga (Sivil)*. Jilid 9. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Noor Aziah Mohd. Awal, 2007. "Penjagaan dan Pemeliharaan Anak" dlm. Shamsuddin Suhor dan Noor Aziah Mohd. Awal (ed.), *Undang-undang Keluarga (Sivil)*. Jilid 9. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

- Normi Abdul Malik, 2007, *Hadanah*, dalam Najibah Mohd Zin et al, Siri Perkembangan Undang-undang Di Malaysia: *Undang-undang Keluarga (Islam)*, Jilid 14, Kuala Lumpur. Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- Zaleha Kamaruddin, 1999, *Wanita Dan Keadilan*, Kuala Lumpur. ANZ Charisma.
- Zainul Rijjal & Nurhidayah Muhd Hashim, 2008, *Isu-Isu Syariah Di Malaysia Siri 1*, Kuala Lumpur, Institut Kefahaman Islam Malaysia.
- Zainul Rijal Abu Bakar dan Nur Hidayah Mohd Hashim, “Kedudukan Kebajikan dan Hak Anak Bukan Islam apabila Ibu atau bapa Memeluk Islam: Pendekatan Perundangan Syariah dan Perlembagaan Malaysia” dlm. Shariah Law Report